

Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling

Udvalget for Videnskab og Teknologi
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

./ Til udvalgets orientering fremsendes hermed mit talepapir fra samrådet i Videnskabsudvalget onsdag den 18. maj 2011 vedr. Penkowa-sagen.

Med venlig hilsen

Charlotte Sahl-Madsen

19. maj 2011

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling
Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

Sagsnr. 11-101002
Dok nr. 1875921
Side 1/1

**Samråd (åbent) i Videnskabsudvalget onsdag den 18. maj 2011 vedr.
Penkowa-sagen – UVT – alm. del – spørgsmål V-Y**

DET TALTE ORD GÆLDER

1 Indledning

Tak for ordet.

Det er korrekt, at samrådsspørgsmålene er stillet for 2 måneder siden. Med udvalgets accept vil jeg derfor gerne begynde med at besvare den del af samrådsspørgsmål X, der handler om en redegørelse for den seneste udvikling i den såkaldte Penkowa-sag. Herefter vil jeg besvare de fire samrådsspørgsmål i forlængelse af hinanden.

Indledningsvis har jeg noteret mig, at formuleringen af samrådsspørgsmålene antyder, at der er en sammenhæng mellem den såkaldte »Milena Penkowa-sag« og sagen om de 30 anonyme spørgsmål til Det Frie Forskningsråd.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Jeg vil gerne understrege, at jeg og ministeriet ikke har belæg for at fastslå, at de 30 anonyme spørgsmål og den efterfølgende anonyme replik er forfattet af Milena Penkowa.

Side 2/2

Denne skelnen vil også fremgå af mine besvarelser af samrådsspørgsmålene.

2 Den seneste udvikling i sagen

Om den seneste udvikling i Penkowa-sagen kan jeg oplyse følgende:

KU's bestyrelse afleverede den 22. marts 2011 Kammeradvokatens redegørelse i sagen sammen med bestyrelsens stillingtagen til redegørelsen til mig.

Bestyrelsen oplyste over for mig, at den ikke kunne have håndteret sagen anderledes, end tilfældet har været.

Jeg besluttede samme dag at iværksætte et skærpet tilsyn med KU, idet jeg ikke var enig i bestyrelsens stillingtagen til redegørelsen.

Jeg fandt, at der undervejs i sagens forløb var sket en række fejlskøn, som en ansvarlig bestyrelse måtte forholde sig til.

Jeg var efterladt med indtrykket af mangelfuld opfølgning, hvilket gav mig anledning til at rette en meget alvorlig kritik af bestyrelsens håndtering af sagen.

Jeg har efterfølgende haft møder med bestyrelsesformand og rektor samt med den samlede bestyrelse. På møderne har jeg haft lejlighed til at begrunde min kritik.

Jeg udtalte kritik af bestyrelsen, fordi bestyrelsen efter min vurdering ikke havde fanget rækkevidden af de kritikpunkter, der var indeholdt i Kammeradvokatens redegørelse.

Når Kammeradvokatens redegørelse dokumenterede en række fejl og mangler, så forventede jeg at få bestyrelsens forslag til permanente løsninger, og blive oplyst om, hvilke initiativer der var sat i værk omkring de administrative processer.

Imidlertid indeholdt bestyrelsens stillingtagen til Kammeradvokatens redegørelse alene en orientering om fem konkrete initiativer, som rektor ville iværksætte.

Bestyrelsen har taget min kritik til efterretning og har nu igangsat arbejdet med en handlingsplan, der skal udbedre de fejl og mangler i KU's interne systemer, som sagen har vist.

Derudover skal handlingsplanen rumme tiltag, der sikrer genoprettelsen af tilliden til KU.

I forlængelse af min kritik iværksatte jeg som nævnt den 22. marts 2011 et såkaldt skærpet tilsyn over for KU.

Et skærpet tilsyn er et tilsyn, hvor ministeriet anlægger en bredere betragtning og ser på, om universitetets forvaltning kan betragtes som velfungerende.

Det indebærer blandt andet et tilsyn med procedurer og administrative og ledelsesmæssige ressourcer m.v. Det skærpede tilsyn vil normalt ikke omfatte hele institutionens virksomhed, men kun de relevante dele set i forhold til ministeriets opmærksomhedspunkter.

Et skærpet tilsyn betyder altså ikke, at ministeriet sætter universitetet under administration, men at ministeriet følger universitetets forvaltning og administrative beslutninger tættere.

I praksis kan et skærpet tilsyn gennemføres ved, at universitetet bliver bedt om at forelægge beskrivelser af sin forvaltning og eventuelle planer om tiltag for at rette op på kritisable forhold.

Ministeriet vil herefter løbende følge fremdriften i de tiltag, som måtte være besluttet.

Ministeriet kan også gennemgå bestemte administrative procedurer eller sagsområder og komme med forslag til forbedringer eller anvisninger på opmærksomhedspunkter.

Eksempler på elementer i et skærpet tilsyn kunne være:

- Om et universitet har tilstrækkelige procedurer for håndtering af ansættelses-sager og om procedurerne følges, herunder om personalet er tilstrækkeligt uddannet og om den stedlige ledelse kommer ind over de rigtige steder.
- Om universitetsledelsen i tilstrækkeligt omfang sikrer en organisering af den samlede administration, der skaber sammenhæng mellem ledelsesbeslutning og den faktiske forvaltning; herunder om der er etableret gennemskuelige beslutningsprocedurer og tilstrækkelige kommunikationskanaler.

Videnskabsudvalget har tillige haft lejlighed til at drøfte sagen med mig.

Således var udvalget inviteret til møder i ministeriet den 22. og 23. marts for dels at orientere sig i redegørelsen, dels for at få en gennemgang af redegørelsen ved kammeradvokaten.

I forhold til hvad der er sket i sagen, skal jeg derudover nævne tre konkrete nye punkter:

1. Tildelingen af EliteForsk-prisen til Milena Penkowa.
2. Milena Penkows virke som censor.
3. KU's håndtering af Milena Penkows studerende.

For så vidt angår indstillingen af Milena Penkowa til EliteForsk-prisen, har KU's rektor i brev af 30. marts 2011 beklaget denne.

På baggrund af at Milena Penkowa er blevet idømt 3 måneders betinget fængsel for underslæb, dokumentfalsk og falsk anklage, har universitetet vurderet, at grundlaget for universitetets indstilling er bortfaldet.

Da indstillingen af Milena Penkowa skete via bestyrelsen for Det Frie Forskningsråd, indhentede ministeriet en udtalelse fra bestyrelsen. Bestyrelsen billige, at Milena Penkows EliteForsk-pris blev trukket tilbage.

Milena Penkows advokat har samtidig søgt om aktindsigt i grundlaget for tildeling af prisen til hende, ligesom han haft lejlighed til at komme med bemærkninger til KU's og bestyrelsen for Det Frie Forskningsråds udtalelser i sagen.

På baggrund af det, som parterne har anført i sagen, sammenholdt med retsgrundlaget for EliteForsk-prisen, vil ministeriet i løbet af meget kort tid træffe endelig afgørelse i sagen.

Det kan forekomme at være en lidt tung proces. Men forvaltningsloven giver borgerne en række retssikkerhedsgarantier, som selvfølgelig skal efterleves.

Dernæst har der været spørgsmål om Milena Penkows virke som censor.

Som det fremgår af mit svar på alm. del – spørgsmål 178 skrev Milena Penkowa til mig den 5. maj 2010 om muligheden for at virke som censor under suspensionen fra KU.

Det er Universitets- og Bygningsstyrelsen, som beskikker censorerne efter indstilling fra censorformandskabet.

Styrelsen skrev den 21. maj 2010 til Milena Penkowa, at der kunne være konkrete omstændigheder, som gjorde, at hun ikke kunne anvendes som censor, når hun var fritaget for tjeneste ved Københavns Universitet.

I maj 2010 var det således styrelsens vurdering, at der ikke var det fornødne grundlag for at afbeskikke Milena Penkowa fra censorkorpset.

Hun var således kun tiltalt – men ikke dømt – for dokumentfalsk, underslæb og falsk anklage.

Milena Penkowa blev derfor først afbeskikket den 15. marts 2011 som følge af, at hun i starten af marts 2011 valgte at anerkende Københavns Byrets dom for dokumentfalsk, underslæb og falsk anklage.

Det er en usædvanlig sag, som ministeriets praksis om beskikkelse af censorer ikke har været indrettet på.

Det er helt afgørende for et censorkorps' legitimitet, at både studerende og omverdenen kan have fuld tillid til den enkelte beskikkede censors opgavevaretagelse.

I den konkrete sag skulle der foretages en afvejning mellem hensynet til Milena Penkows retssikkerhed på den ene side og hensynet til samfundets retsfølelse på den anden side.

Som det fremgår af mit svar på alm. del – spørgsmål 178 har jeg derfor bedt mit embedsværk om at gennemgå de interne procedurer med henblik på at vurdere, om censorer fremover bør suspenderes under verserende sager.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Side 5/5

For så vidt angår spørgsmålet om Milena Penkows studerende, kan jeg oplyse, at Universitets- og Bygningsstyrelsen allerede den 15. marts 2011 bad om Københavns Universitets bemærkninger til en artikel i Universitetsavisen om universitetets behandling af Milena Penkows studerende.

Universitetet har i den forbindelse oplyst, at spørgsmålet vil indgå i rektors fempunkts-plan som opfølging på kammeradvokatens redegørelse.

Afslutningsvis kan jeg oplyse – hvad der også fremgår af mit svar på alm. del – spørgsmål 183 – at jeg har bedt Universitets- og Bygningsstyrelsen anmode KU om at gennemgå samtlige konkrete sager vedrørende ph.d.- og specialestuderende, der har haft Milena Penkowa som hovedvejleder, vejleder eller på anden måde har samarbejdet med Milena Penkowa om deres forskningsprojekter.

KU's konkrete gennemgang af de pågældende sager skulle meget gerne give visshed for, at der ikke er nogen studerende, der kommer i klemme som følge af samarbejdet med Milena Penkowa.

Jeg vil nu overgå til besvarelsen af de fire samrådsspørgsmål.

3 Samrådsspørgsmål V

Spørgsmål V:

Ministeren bedes redegøre for sin egen rolle, viden samt egne handlinger i Penkowa sagen?

I samrådsspørgsmål V beder udvalget mig redegøre for min egen rolle, viden samt egne handlinger i den såkaldte »Milena Penkowa-sag«.

Spørgsmålet giver mig anledning til indledningsvis at minde om, at vi på universitetsområdet har et armslængdeprincip.

Som minister tager jeg ikke stilling til konkrete personalesager eller spørgsmål vedrørende rektor. Min relation er alene til bestyrelsen. Som minister er jeg tilsynsmyndighed i forhold til universiteterne. Det følger af universitetsloven.

Tilsynet består normalt for det første af et helt overordnet tilsyn af, om universiteterne opfylder deres formål tilfredsstillende (f.eks. baseret på nogen aftalte indikatorer).

For det andet af ad hoc-tilsyn, hvor ministeriet foretager tilsyn med helt konkrete sager, fordi det er blevet opmærksomt på forhold, som vækker bekymring.

Derudover har jeg mulighed for at iværksætte et såkaldt skærpet tilsyn. Som allerede nævnt iværksatte jeg et sådant skærpet tilsyn over for KU den 22. marts 2011.

Om mine egne handlinger i sagen kan jeg oplyse, at jeg siden den 7. januar i år har besvaret en lang række udvalgs- og § 20-spørgsmål ligesom jeg var i åbent samråd om sagen den 10. februar.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Side 6/6

Derudover bad jeg den 3. februar Københavns Universitet om en oversigt over, hvad kammeradvokatens redegørelse kunne forventes at indeholde.

Min anmodning skete på baggrund af universitetets pressemeddelelse af samme dato om, at universitetet havde anmeldt Milena Penkowa for dokumentfalsk.

På dette tidspunkt havde universitetet allerede anmodet kammeradvokaten om at udarbejde en redegørelse for sagsforløbet. Dette skete på et bestyrelsesmøde den 19. januar.

På baggrund af bestyrelsens stillingtagen til Kammeradvokatens redegørelse udtalte jeg kritik af bestyrelsens håndtering af sagen og satte KU under skærpet tilsyn.

Og endelig skal KU redegøre for håndteringen af Milena Penkows studerende og gennemgå samtlige konkrete sager vedrørende ph.d.- og specialestuderende, der har haft Milena Penkowa som hovedvejleder, vejleder eller på anden måde har samarbejdet med Milena Penkowa om deres forskningsprojekter.

Om min egen viden i sagen kan jeg oplyse, at jeg først fik kendskab til sagen, da Milena Penkowa var blevet suspenderet fra Københavns Universitet.

Som det fremgår af mit svar på alm. del – spørgsmål 178, skrev Milena Penkowa til mig herom den 5. maj 2010.

Jeg kan endvidere oplyse, at jeg den 15. juni 2010 modtog en henvendelse fra Foreningen af Speciallæger.

Foreningen ønskede på vegne af Milena Penkowa at klage over KU's afgørelse om at suspendere hende fra stillingen som professor ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Da der var tale om en konkret personalesag ved et universitet, blev henvendelsen i overensstemmelse med ministeriets administrative rutiner sendt til videre foranstaltning hos Universitets- og Bygningsstyrelsen.

I brev af 16. juli 2010 meddelte Universitets- og Bygningsstyrelsen Foreningen af Speciallæger, at styrelsen ikke havde nogen bemærkninger til KU's vurdering af sagen.

En arbejdsgiver kan med hjemmel i den almindelige ledelsesret fritage en ansat for tjeneste, hvis der er en saglig begrundelse, og forudsat at den pågældende fortsat får udbetalt sin løn.

Tjenestefritagelse kan for eksempel benyttes i de tilfælde, hvor der er begrundet mistanke om, at den ansatte har begået (alvorligere) tjenesteforseelser, og hvor det kræver en nærmere undersøgelse, før der kan tages stilling til, om der skal iværksættes disciplinære sanktioner.

KU havde vurderet, at det kunne være i strid med det såkaldte decorumkrav, hvis Milena Penkowa blev dømt i overensstemmelse med anklageskriftet, og som følge heraf havde KU valgt at fritage Milena Penkowa for tjeneste.

Et brud på decorumkravet kan foreligge, så længe det pågældende forhold blot er egnet til at nedsætte agtelsen og tilliden til den ansatte.

Det er således ikke et krav, at forholdet i den konkrete situation rent faktisk gør det.

4 Samrådsspørgsmål W

Spørgsmål W:

Mener ministeren, det er i overensstemmelse med en nuværende eller tidligere ministers forpligtelser, at Helge Sander tilbageholder kilden på de anonyme spørgsmål til Det Frie Forskningsråd og hvilke muligheder ser ministeren for at få offentliggjort kilden?

Udvalget spørger, om det er i overensstemmelse med en nuværende eller tidligere ministers forpligtelser, at den daværende minister tilbageholder kilden til de anonyme spørgsmål, og hvilke muligheder jeg ser for at få offentliggjort kilden?

Hertil vil jeg indledningsvis bemærke, at den daværende ministers håndtering af de anonyme spørgsmål flere gange i pressen er udlagt som værende i strid med forvaltningsloven.

Mig bekendt er der dog endnu ingen, der har kunnet fastslå, hvilke regler i forvaltningsloven den daværende minister skulle have overtrådt.

Som det fremgår af min besvarelse af alm. del – spørgsmål 134, har en minister en meget vid adgang til at bede sit embedsværk om at vurdere og kommentere ideer, synspunkter, spørgsmål m.v. vedrørende f.eks. den måde som lovgivningen, administrative regler eller organiseringen af et sagsområde er indrettet på.

Og det vel at mærke uden at ministeren har pligt til at oplyse over for embedsværket, hvem der eventuelt måtte være inspirationen eller kilden til de pågældende ideer m.v.

Det betyder bl.a., at embedsværket godt må følge op på ministerens ønske og f.eks. udarbejde en skriftlig vurdering af sådanne ideer, synspunkter, spørgsmål, selvom embedsværket ikke ved, hvem ideerne m.v. måtte stamme fra.

Set i forhold til det konkrete forløb var arbejdet med at revidere lov om forskningsrådgivning m.v. tilbage i foråret 2009 i fuld gang, og evalueringspanelet havde allerede taget spørgsmålet om bevillingspraksis op.

Da den daværende videnskabsminister medio marts 2009 afleverer de 30 anonyme spørgsmål til embedsværket, var det ministeriets klare opfattelse, at spørgsmålene knyttede sig til den igangværende proces med ændringen af lov om forskningsrådgivning m.v.

De 30 anonyme spørgsmål blev altså ikke behandlet ud fra en antagelse om, at Forskningsrådet for Sundhed og Sygdom havde administreret i strid med lov om forskningsrådgivning m.v., men om hensigtsmæssigheden af lovens mulighed for, at siddende rådsmedlemmer kan søge om rådsbevillinger.

Med hensyn til mulighederne for at få offentliggjort kilden, så må jeg sige, at jeg ikke er bekendt med kilden.

Der er endvidere ikke registreret nogen oplysninger i ministeriet om, hvem der er kilden.

Som nævnt har der ikke været en pligt for den daværende videnskabsminister til at oplyse om kilden til spørgsmålene.

Men i den nuværende situation havde det da – om jeg så må sige – været hjælpsomt, hvis det alligevel var sket.

5 Samrådsspørgsmål X

Spørgsmål X:

Ministeren bedes redegøre for den seneste udvikling i den såkaldte Penkowa sag, herunder hvorfor dokumentet med kommentarer til Det Frie Forskningsråds svar på de anonyme spørgsmål som daværende minister Helge Sander fremsendte blev tilbageholdt, og om den nuværende minister havde kendskab til det pågældende dokument?

I samrådsspørgsmål X spørger udvalget til, hvorfor dokumentet med kommentarer til Det Frie Forskningsråds svar på de anonyme spørgsmål [den anonyme replik] blev tilbageholdt, og om jeg havde kendskab til dokumentet.

Her vil jeg igen tillade mig at understrege, at jeg ikke har belæg for at fastslå, at den såkaldte anonyme replik, som udvalget spørger til, er forfattet af Milena Penkowa.

Som det fremgår af min besvarelse af alm. del – spørgsmål 152, blev den anonyme replik ved en fejl ikke journaliseret.

Dette var medvirkende til, at dokumentet ikke blev udleveret trods forskningsrådets anmodning herom.

Dette har departementschefen den 4. marts 2011 beklaget over for de daværende medlemmer af forskningsrådet.

Ved min tiltræden som minister blev jeg orienteret om de lovgivningssager, som på det tidspunkt var i gang. I forbindelse med orientering om ændringen af forskningsrådsloven fik jeg at vide, at der i foråret 2009 havde været de 30 anonyme spørgsmål, og at de havde skabt en dårlig stemning mellem ministeriet og forskningsrådene.

Den anonyme replik – altså det anonyme svar på forskningsrådets svar på de 30 spørgsmål – blev ikke nævnt ved den lejlighed.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

På tidspunktet for min tiltræden den 23. februar 2010 var sagen dog overstået, da der den 17. december 2009 var indgået en politisk aftale om lovændringen.

Side 9/9

Om mit kendskab til den anonyme replik kan jeg oplyse, at jeg i februar i år blev bekendt med dokumentet i forbindelse med debatten i pressen om de anonyme spørgsmål.

I den anledning bad jeg ministeriet offentliggøre alle relevante dokumenter vedrørende sagen og lægge dem på ministeriets hjemmeside, hvilket skete den 16. februar i år.

6 Samrådsspørgsmål Y

Spørgsmål Y:

Ministeren bedes redegøre for, hvilke overvejelser tilbageholdelsen af dokumentet med kommentarer til Det Frie Forskningsråds svar på de anonyme spørgsmål Helge Sander videresendte giver anledning til i forhold til at undersøge den såkaldte Penkowa sags håndtering i Videnskabsministeriet herunder den tidligere og nuværende ministers rolle i sagen og i forhold til at placere et ansvar i sagen?

Endelig beder udvalget mig redegøre for, hvilke overvejelser tilbageholdelsen af dokumentet med kommentarer til Det Frie Forskningsråds svar på de anonyme spørgsmål [den anonyme replik] som den daværende videnskabsminister videresendte, giver anledning til i forhold til at undersøge den såkaldte Penkowa-sags håndtering i Videnskabsministeriet, herunder den tidligere og nuværende ministers rolle i sagen og i forhold til at placere et ansvar i sagen.

Der er som nævnt ikke er grundlag for at fastslå, at den anonyme replik er forfattet af Milena Penkowa.

Som nævnt under besvarelsen af samrådsspørgsmål X, har departementschefen beklaget, at den anonyme replik ved en fejl ikke blev journaliseret, og at dette var

medvirkende til, at dokumentet ikke blev udleveret trods forskningsrådets anmodning herom.

Men det forhold at der er sket en konkret og beklagelig procedurefejl i en sag, giver mig ikke anledning til at iværksætte omfattende, langvarige og omkostnings-tunge undersøgelser af ministeriets håndtering af Penkowa-sagen.

Alle dokumenter er som sagt offentliggjort på ministeriets hjemmeside.

Derudover er følgende undersøgelser i gang:

Rigsrevisionen undersøger KU's fondsadministration.

UVVU behandler de konkrete klager over videnskabelig uredelighed.

KU har på baggrund af rådgivning fra Det Frie Forskningsråd nedsat et internationalt panel til at gennemgå hele Milena Penkows forskningsproduktion.

Politiet har sigtet Milena Penkowa for dokumentfalsk.

Jeg har iværksat et skærpet tilsyn med KU.

Og KU skal redegøre for behandlingen af Milena Penkows studerende og gennemgå de konkrete sager, hvor ph.d.- og specialestuderende har haft Milena Penkowa som hovedvejleder, vejleder eller på anden måde har samarbejdet med Milena Penkowa om deres forskningsprojekter.

Jeg har derfor svært ved at se, hvad der er tilbage at undersøge.

Om den daværende ministers rolle i Penkowa-sagen – mens han var minister – kan jeg sige, at han på baggrund af en indstilling fra KU og bestyrelsen for Det Frie Forskningsråd tildelte Milena Penkowa EliteForsk-prisen i 2009.

Som tidligere oplyst havde den daværende minister ikke mulighed for at bede om andre navne, da indstillingen var bunden.

Der er i ministeriet ingen dokumentation for, at han som minister på anden måde skulle være involveret i sagen.

Hvad den tidligere minister har foretaget sig efter han er fratrukket som minister, må være en sag mellem folketingsmedlemmet Helge Sander, det øvrige Folketing og vælgerne.

Så spørger udvalget til en undersøgelse af den nuværende ministers rolle i sagen. Hertil kan jeg kun sige, at jeg har svært ved at se, hvad der mangler at blive undersøgt, men jeg åben for forslag.

Endelig vil jeg til spørgsmålet om at placere et ansvar i sagen om den anonyme replik sige, at dokumentet er blevet offentliggjort i sin fulde ordlyd, og jeg har derfor ingen intentioner om at foretage mig yderligere i den anledning.

7 Afslutning

Før jeg runder af vil jeg gerne igen remse de igangværende undersøgelser op:

Rigsrevisionen undersøger KU's fondsadministration.

UVVU behandler de konkrete klager over videnskabelig uredelighed.

KU har på baggrund af rådgivning fra Det Frie Forskningsråd nedsat et internationalt panel til at gennemgå hele Milena Penkows forskningsproduktion.

Politiet har sigtet Milena Penkowa for dokumentfalsk.

Jeg har iværksat et skærpet tilsyn med KU.

Ministeriet har lagt alle dokumenter frem. De findes på ministeriets hjemmeside.

Og KU skal redegøre for behandlingen af Milena Penkows studerende og gennemgå de konkrete sager, hvor ph.d.- og specialestuderende har haft Milena Penkowa som hovedvejleder, vejleder eller på anden måde har samarbejdet med Milena Penkowa om deres forskningsprojekter.

Jeg er ansvarlig minister for universitetsområdet, og ingen har derfor en større interesse i, at denne sag bliver fuldt oplyst end jeg.

Og det synes jeg, vi er i gang med.

Tak for ordet.